Emir'ül Mü'minin Hz. Ali (a.s) bu ayetleri okuduktan sonra, dört maddeyi ihtiva eden mektubu da bu tarz da okudu:

1- Putperestlerin Allah'ın evine girmeye hakları yoktur.

2- Çıplak bedenle tavaf etmek yasaktır.

3- Bundan böyle hac mevsimine hiçbir putperest iştirak edemeyecektir.

4- Peygamber ile saldırıda bulunmama antlaşması yapıp ve yaptığı günden buyana antlaşmasına bağlı kalan kimselerin antlaşmalarına saygı vardır. Zamanı doluncaya kadar da, mal ve canları emniyet içerisindedir.

Fakat Müslümanlar ile antlaşması bulunmayan veya amelen antlaşmayı ihlal eden müşriklere bu tarihten (zilhacce ayının onundan) itibaren, görevlerini İslam hükümetine aydınlatmaları için dört ay mühlet verilmiştir. Ya her türlü şirk belirtilerinden vazgeçip, tek Allah'a tapan muvahhid topluma karışacaklar yahut da savaşa hazır olacaklardır.

Bu amelden daha siyasi bir amel bulunabilir mi? Zira, hac farizesinin tam ortasında, Müslüman ve müşrikler tavaf veya şeytanı taşlamakla uğraşırlarken, aniden Hz. Ali yüksek bir noktaya çıkıyor, antlaşmaların bir bölümünün lağvedildiğine değiniyor, yarımada müşriklerine ya şirki terk edip muvahhitlerin saflarına katılmayı ya da savaşa hazır olmayı, bu ikisinden birini kabul etmeleri için onlara dört ay zaman tanındığını bildiriyor.

4-FAREZDEK'İN MESCİD'ÜL HARAMDA SÖYLEDİĞİ SİYASİ KASİDESİ

Hac merasimlerinin yapıldığı bir günde, Abdul Melikin oğlu Hüşşam da vardı. Kabe çok kalabalık bir şekilde tavaf ediliyordu. Hüşşam kaç kez Hacer-ül Esved'e dokunmak istedi. Fakat kalabalığın akışı ona fırsat vermedi. Böylece çaresizliğinden bir köşeye çekilip, kalabalığı seyretti. Aniden gözü Hacer-ül Esved'e doğru adım adım ilerlemekte olan ince yapılı, güzel ve nur yüzlü birine takıldı. Halk ona saygı gösterip, Hacer'e dokunması için geri çekiliyorlardı.

Abdül Melik'in oğlunun etrafını saran Şam halkı, kendisinden o şahsın kim olduğunu sordular.

Hişam İmamı çok iyi tanımasına rağmen onu tanıtmaktan kaçındı. Yalan yere "tanımıyorum" dedi. Bu esnada orada bulunan, hürriyet ve özgürlükten nasibini alan "Farezdek" namındaki şair, derhal birkaç şiir okudu. Şiirinde imam Seccad'ı güzel bir şekilde tanıttı.

Farezdek'in hararetli şiirinin birkaç beyti şöyledir:
"Bu Betha toprağının, onun ayağının izlerini tanıdığı kimsedir
- Kabe, Harem ve onun haricindekiler onu iyi tanıyorlar."

"Bu, Allah kullarının en hayırlısının oğludur
- O'dur pak, muttaki, süslendirilen ve tanınan."
"Şayet onu tanımıyor isen, O Peygamberin kızı Fatimenin evladıdır.
O Peygamber ki, ebediyen nübüvvet kapısı onun vesilesiyle kapanmıştır."

"Çok yakındır ki, "Hecer-ül Esved" onun tarafından dokunulduğunda artık o tanıdık eli bırakmamış olsun."
Farezdek'in bu şiiri çok tesir etti. Hüşşam öfkelendi. Derhal tutuklama emri verdi. İmam onun vefadarlığını öğrendikten sonra onu teselli etti.

5-İSLAM HADİSLERİNDE HACCIN SİYASİ VE SOSYAL YÖNLERİ.

Buraya kadar yaptığımız tahkikat sonucu, ayetlerden ve Peygamber (s.a.a) yaptığı işlerin kaidesinden şöyle anlaşıldı: Hac, ibadi bir amel olmasıyla birlikte, bazen Peygamberin bizzat ayniyet kazandırdığı apaçık siyasi yönleri de vardır.
Şimdi bazılarını nakledeceğimiz Peygamberin hadislerinde de yine bu yönlere işaret edilmiştir.
"et-Tac-ül Cami'i lil Usül" kitabında Peygamberden bu tertipte bir kısım sözler nakledilmiştir:
1- Cihatların en efdalı, kabul olunan hactır.

2- Hac ve Umre herkesin cihadıdır. Ona kadın, erkek, güçlü ve güçsüz herkes ortak olur.
3- (Kadın için cihat var mıdır?) Evet kadın için "kital"in söz konusu olmadığı cihat vardır. O da hac ve umreye iştirak etmesidir.
4- Üç sınıf topluluk Allah indinde sevilirler: Mücahit, hac ve umre için Allah'ın evini ziyaret edenler.

Bu hadislerde, "Hac" "herkesin cihadı" veya kadının cihadı olarak anlatılmıştır. Son hadiste de, mücahit ile Allah'ın kendilerini davet ettiği ziyaretçilerle birlikte "Allah'ın indinde sevilen topluluk" sınıfı içerisinde tanıtılmışlardır. Sözü edilen rivayetler de hac cihat olarak anlatıldığına göre, "cihat" isminin diğerine şamil olabilmesi için, bu ikisinin arasında bir tür benzerlik olması gerekir. Hacca cihat isminin verilmesinin nedenlerinden birisi de şudur:

- Hac, hedef ve nişane bakımından cihadın aynısıdır. Bu ilahi farize, ibadet olmasıyla birlikte belirli bir yerde yapılan özel bir telaş (uğraşı)'dır da. Ameli cihadın planları Müslümanların birbirleriyle işbirliği etmelerinin şekli ve irtibat kurma araçlarının nasıl olacağı, bütünüyle bu merasimde planlanmaktadır.

6-HAC MERASİMİNDE PEYGAMBERİN SİYASİ SÖZLERİ

Mescid'ül Haramda Kabe evinin etrafında kalabalık bir topluluk oluşmuştu. Müslüman, müşrik dost ve düşman hepsi bir araya gelmişti. İslam'ın azameti ve Peygamberin yüceliğinin nuru mescidi kaplamıştı.
Böylesine kıritik bir anda, Peygamber (s.a.a) söze başladı. Başlangıcından bu yana takriben yirmi yıl geçen davetinin gerçek yüzünü halka açıkladı. O tarihi sözlerden bir bölümünü aşağıda okuyacaksınız:

A) - Ey insanlar, Allah İslamın nuru sayesinde, sizlerin arasından cahiliyyet döneminden kalma soyluluk böbürlenmeleri kaldırmıştır. Biliniz ki tümünüz Adem'den gelmiş ve Adem de topraktan yaratılmıştır. Bilmelisiniz ki insanların en iyisi, günah ve saygısızlıktan en fazla sakınanıdır.
B) - Araplık cüz'i zatınız değildir. Ancak (...) konuşulan bir dildir. Vazifesini noksan yapanın kusurunu, soyla böbürlülük telafi etmez.

C) - Geçmişten günümüze kadar tüm insanlar, tarak dişleri gibidirler, ne Arab'ın Acem'e ve ne de kırmızının siyaha takva dışında üstünlüğü yoktur.
D) - Ben, cahiliyet dönemiyle ilgili tüm mal ve can davalarını ve tüm hayali büyüklenmeleri ayaklarım altına almış, onların tümünün iptal edildiğini ilan ediyorum.

E) - Müslüman Müslüman'ın kardeşidir. Ve tüm Müslümanlar kardeştirler. Yabancılar karşısında tek el hükmündedirler. Birinin kanı diğerinin kanının aynısıdır. Onların en küçükleri Müslümanlar tarafında taahhütle bulunabilir.

F) - Bu toplantıdan sonra geriye dönüş yapmayınız ki birbirinizi saptırıp, bir diğerinize malik olursunuz.

G) - Bu günün, bu ayın ve bu Beledin ihtiramlı olduğu gibi, sizlerin kanları ve sizlerin malları da sizlere ihtiramlı ve haramdır.

H) - Cahiliyet dönemindeki bütün kan davaları kaldırılmıştır. İlk affettiğim kanda, Haris oğlu Rabia'nın kanıdır.

I) - Tüm Müslümanlar diğer Müslümanların kardeşidirler, Müslümanlar kardeştirler. Kendi temiz isteği ile vermediği müddetçe, birinin malı diğerine helal değildir.

Şu üç şeyi kalbinde bulunduran Müslüman hıyanette bulunmaz:

1- Allah'a ihlas ile amel etmek.

2- Hak öncülerine yardım etmek.

3- Müslümanların toplantılarında hazır bulunmak.

7-MEKKE'NİN FETHİNDE YAPILAN SİYASİ ŞİARLAR

Mekke'nin fethinde Müslümanlar hac farizesini yerine getirmekle birlikte, müşriklerin şaşkın bakışları arasında aşağıda yazılan ve baştan sona tümüyle tevhit ve kahramanlık şiarı olan duayı okumakla görevlendirildiler.

"Allah'tan başka ilah yoktur tektir ve emsalsizdir. Hükmetmek O'na aittir. Hamd da ona mahsustur. Öldüren de O'dur dirilten de. O'nun her şeye gücü yeter."

Allah'tan başka ilah yoktur. Tekin tekidir; Vaadini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Bir araya toplanan güçleri tek başına dağıttı.

8- İŞARET VE KİNAYELİ ANLATIMLAR

Hz. Peygamber (s.a.a) haccın siyasi yönünü, izah ederken, o açıklamaları yeterli bulmadığından dolayı, zaman zaman Hac amelinin en küçüğünün dahi siyasi yönünün bulunduğuna kinaye yoluyla işaret etmiştir. Nitekim müşrikler, "Medine'nin suyunun ve havasının kötü olması neticesi muhacirler ve Peygamberin yardımcıları güçsüzleşip zaafa uğradılar." diye yaydıkları sözlerini tekzip etmek için, Peygamber (s.a.a) Sefa ile Merve arasında Sa'y ederken, o özel noktada ve yol yürüyüşüne hız verdi.

Bu bakımdan "Ümre-i Kaza"da, gerek Sa'y yaparken ve gerekse tavaf ederken her ikisinin de hızlı ve koşar vaziyette Sa'y tavaf etmelerini emretti. Bunu böyle emretmesindeki gayesi, müşriklere kendi güçlerini göstermekti.
Hz. Peygamber tavaf namazını kılarken, birinci rekatta Tevhit (İhlas) suresini, ikinci rekatta ise Kafirun suresini okudu. Bu iki surenin nasıl bir yönü bulunduğu ve tevhit dışı her türlü düşünceyi reddettiği ve yine küfür karargahlarından herhangi birine ilhak olmayı nasıl reddettikleri herkes için malumdur.

Tarihte Müslümanların Hacer-ül Esved'e dokunurken şöyle dedikleri naklolunmuştur.

9-MASUM İMAMLARIN SÖZLERİNDE GEÇEN HACCIN SİYASİ YÖNLERİ.

1- İmam-ı Sadık (a.s) Haccın felsefesi teşriinin sırları hususunda şöyle buyuruyor:
- "Birbirleriyle tanışmaları ve Allah Resulünün (s.a.a) eserlerinin (sünnetlerinin) bilinmesi ve unutulmaması için, Mekke toprağında doğudan batıya bir toplum meydana getirdi. Her topluluk şayet bölgelerinde cereyan eden sözlere dayansaydılar, yok olup giderlerdi ve yer yüzündeki beldeler viran olurdu. Ve yine ticaret işleri sonuç vermezdi, haberlerde milletin eline ulaşmazdı. İşte haccın felsefesi budur."

Bu sözden şu sonuca varıyoruz: Hac, ilmi, iktisadi ve siyasi yönü bulunan bir ibadettir. Hac, gerçekte dünya Müslümanları arasında zincirlemesine bir halkadır. Müslümanlar bu yolla dünyada cereyan eden olayları birbirlerine aktaracak, ashap, tabiin ve dünyanın doğu-batısına dağılan alimler vasıtasıyla, Hz. Peygamber (s.a.a)'in sünnet ve esrelerini kesbedip öğreneceklerdir. Bununla birlikte her toplum kendi bölgelerinde yetişen ve üretilen mallarını orada halkın huzuruna arz edecek ve böylelikle de ticaret yolu açılıp, cinslerin mübadele şekli tanınmış olacaktır.
2- Yine İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

- Dünyanın hiçbir noktası Sefa ile Merve arasında Sa'y edilen mahel yeri kadar Allah katında sevimli değildir. Zira o mahalde kibirliler alçalıp kul oluşlarını sergiliyorlar.

3- Hac mevsiminde sahabe ve tabiinden salih kimselerin İslam ve Müslümanların lehine faydalandıklarını birçok özgürlük bu mevsimde tohumunun ekilip halkın zalim hükümdarlar ile

mücadeleye davet edildiğini tarihten açık bir şekilde öğrenmekteyiz. Bu konuda Hüseyin İbn-i Ali (a.s)'ın Minadaki sözlerine bakmamız yeterli olur.

Hz. Hüseyin (a.s) Hac mevsiminde Haşimoğlu evlatlarını ve onların ileri gelenleri ile kadınlarını ve hatta ensardan kendini seven bir topluluğu Minada bir araya topladı. Öyle ki onun sözlerine kulak verecek bin kişiyi aşkın bir topluluk meydana geldi. Bu durumda Peygamber (s.a.a)'in evladı sahabe ve evlatları baştan ayağa kulak vermeye hazır oldukları bir ortamda sözlerine şöyle başladı:

- "Allah'a hamd, Onun Peygamberine selamdan sonra, ey millet biliniz ki şu asinin (Muaviye) bizim hakkımızda nasıl hareketler yaptığını nitekim duymuş, görmüşsünüz ve sizlere intikal etmiştir.

Ben sizlerden birkaç şey soracağım. Doğru söylüyorsam beni tastık ediniz, yalan söylüyorsam beni yalanlayınız. Şimdi benim sözümü dinleyiniz ve duyduklarınızı içinizde gizleyiniz. Emin bildiğiniz ve itimat edeceğiniz kimseleri söyleyip onları bildiğinize (şer'i vazifeye) davet ediniz. Ben hak dininin yok olmasından korkuyorum. Her ne kadar kafirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayıcıdır."

Sonra Hz. Hüseyin (a.s) Ehl-i Beyt hakkında nazil olan ayetlerden bir bölümünü okudu. Ve oraya toplananlara kendi bölgelerine döndüklerinde, itimat ettikleri kimselere sözlerini duyurmaları için yemin verdirdikten sonra kürsüden aşağı indi. Toplanan halk da dağılıp gitti. Bu büyük ve azametli toplantıdan yararlanan yalnızca Hz. Hüseyin (a.s) olmamıştır. Hatta İslam hükümetinin güvencesi altında yaşamakta olan kitap ehli olanlar dahi zulme maruz kaldıkları taktirde hac mevsiminde davacı olup İslam hakiminden haklarını talep ediyorlardı. Bu durum böylesine bir sünnetin Müslümanlar arsında varolduğunun en iyi kanıtıdır.

Tarih şöyle diyor:
Amr b. As'ın Mısır da vali olduğu dönemlerde Kibtilerden birisi valinin oğlu ile bir yarışa girdi. Müsabakayı kazandı. Kibti'nin müsabakayı kazanması hem Amr b. As ve hem de oğlunu gücendirdi. Sonunda Amr b. As'ın oğlu tarafından vurularak yaralandı.
Kibti hac merasimi döneminde hadiseyi o dönemin halifesine (Ömer .b Hattab) iletti. Mağdur bir durum ile karşı karşıya geldiğini arz etti. Halife As'ın oğlunu huzuruna getirtti ve şu meşhur olan sözü söyledi:

- "Annelerin hür olarak doğan insanları, ne zamandan beri kendinize köle yaptınız." Böylece vurulan kısasını vurandan aldı.

Tarih, bu tür hadiseleri fazlasıyla nakletmiştir. Bu tür hadiseler, Haccın yalnızca ibadet mevsimi olmayıp diğer yönlerinin de bulunduğunun kanıtıdır. Hac şikayetlerin söz konusu edildiği yer olduğuna göre, doğu-batı sömürgecilerinin şikayet edileceği bir yer niçin olmasın?

10-MUASIR DÜŞÜNCELERİN HACCIN HİKMETİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Biz şimdi bu konumuzu hac farizesi etrafında yapılan İslam araştırmacılarından bir kısmının görüşlerini nakletmekle sona erdireceğiz. Üç muasır yazarlardan üç görüş nakletmekle yetineceğiz. O yazarlardan biri "Suudi Arabistan" da bulunana Abdul Aziz Üniversitesi müsteşarlarındandır. Şimdi onun görüşlerinden bazı bölümlerini aktarıyoruz:

A- Ferid Vecdi, "Dairetü'l Mearif-i İslami" kitabında hac maddesi bölümünde şöyle yazıyor: Haccın Müslümanlara teşri edilme hikmeti, bu kitapta açıklanacak kadar küçük bir şey değildir. Bu anda akla gelen şudur ki: Şayet bu merasimde İslam devletleri başkanları Müslüman halklar arsında İslami vahdet oluşturma yoluna gitseler, kesinlikle sonuca varmış bulunurlar.

Zira dünyanın çeşitli bölgelerinden on birlerce insanların bir tek bölgede bir araya toplanmaları ve bu bölgede onlara empaze edilen şeylere onların kalp ve gönüllerinin teveccüh etmesi, onlara söylenen şeylerin biraz olsun etkisi altında kalmalarına neden olur. Bu nedenle de hepsi bölgelerine geri döndüklerinde ruh ve gönül bütünlüğü içerisinde dönmüş bulunurlar.

Bu topluluğun misali, dünyanın her bölgesinden bir araya gelen kongrenin misaline benzer. Kongre sona erdikten sonrada üyeler dünyanın dört bir tarafına dağılıp kongrenin mesajını yaymaya koyulacaklardır. Bu büyük ve yüce kongrenin tesiri her ne olursa olsun, o bölgede toplanmak ve sonrada bölgelere dağılmakla aynı tesiri bırakmış olur.

B- Muasır yazarlarından Dr. Kirzavi "İslam da ibadet" kitabında şöyle yazıyor: Bu toplantıdan alınabilecek en büyük netice, Hac amelinin Müslümanların gaflet uykusundan ayılmaları için, en önemli faktör oluşudur. Bu nedenledir ki, bazı kukla devletler veya İslam memleketlerini istilaları altına alan işgalci yönetimler Müslümanların hac ziyaretine gelmelerine engel olmaktadırlar. Zira çok iyi biliyorlar ki, şayet Müslümanlar arasında da bir hareket, başlamış olursa, o hareketin

önünü engelleyecek hiçbir güç bulunmayacaktır.

Yine aynı yazar "Dört mezhebe göre din ve hac" kitabında (sayfa 51'de) şöyle yazıyor: Hac tevhit bayrağı altında yaşayan Müslümanların birbirleriyle tanışmasının ve muhtelif cinsiyetlerin arasında kaynayıp kavuşmanın en büyük aracısıdır. Zira o dönemde onların kalpler tek ve sözleri de bir olup, kendi durumlarını ıslah etmek ve toplumlarının eğriliklerini düzeltmek için kıyam edeceklerdir.

- "Melik Abdul aziz" Üniversitesi müsteşarlarından Dr. "Muhammed Mübarek" şöyle yazıyor: "Hac, tüm Müslümanların tek satıhta Allah'a ibadet etmek için bir araya toplandıkları evrensel bir kongredir. Fakat şu halisane ibadet onların yaşayışlarından ayrı değildir, ancak onların hayatları ile özel bir bağlantısı bulunmaktadır."

Kur'an bu hususta şöyle diyor:
"Kendileri için bir takım yararlara şahit olsunlar ve kendilerine rızık olarak verdiği (kurbanlık) hayvanlar üzerinde belli günlerde Allah'ın adını ansınlar."

"Birtakım yararlara şahit olsunlar" sözünden maksat, Müslümanların tüm yönlü menfaat ve maslahatlarını ihtiva eden genel bir anlamdan başka bir şey değildir.
Buraya kadar yazılan yazılardan şöyle bir sonuç çıkarabiliriz:

Sünnet kitaplarının, geçmişteki Müslümanların siyreti ve muasır düşünür ve yazarlarımızın görüşleri, şayet bizlere haccın öylesine bir mevki ve konumunun bulunduğuna dair rehberlik ediyorlarsa, öyleyse biz niçin ondan yararlanmaktan ihmalkar olalım?

Şayet hac gönüllerin kaynaşmasına, sözlerin bir olmasına ve Müslümanlar arasında tek hattın oluşmasına vesile oluyorsa, biz niçin bu yolla Müslümanların tükenmez güçlerini ve İslam'ın kudretini Filistin ve Afganistan gibi İslami beldeleri işgal eden mütecaviz güçlerin aleyhine seferler etmeyelim? Şayet haccın iktisadi, kültürel ve ilmi yönü bulunuyorsa, biz Müslümanlar niçin hac mevsimlerinde sıkıntılı iktisadi durumlarımız ve kötü ortamımız için çareler aramayalım ve çözümler bulmayalım?

- Taberi Tefsiri: c. 10 s, 47. Sire-i İbn-i Hişam: c. 4 s, 545.

- el-Eğani 5 c. 21 s. 376-377; Menakibu İbn-i Şehri Aşub c. 4 s. 169. Farezdek'in söz konusu kasidesi tarihi ve edebi bir çok kitaplarda nakledilmiştir. Bu şiirlerin doğruluğundan şüphelenmek, mütevatir haberlerle bir nevi muhalefet etmek olur.

- 1-et-Tac'ül Cami'i lil Usül c. 2 s. 98-99.

Peygamberin (s.a.a) sözlerinin bu bölümlerini naklettiğimiz kaynaklar şunlardır: Revzet-ül Kafı s. 246, İbn-i Hüşşam Sicri, c. 2, s:412, Vakidi'nin el-Minar'ı c. 2, s. 826 ve diğerleri.

- Sahih-i Müslim, Buhari ve diğerlerinin hac kitabına müracaat ediniz.

- Cami-ul Usul- c. 4, Hac kitabı.

- Mekke Tarihi- c. 1, s. 339. Ebil Verid Ezreki tarafından yazılmıştır.

- Bihar-ul Envar c. 99, s / 33. Saduk'un "ilel'ül şeri" kitabından nakledilmiştir.

- Bihar-ul Envar, c. 19, s, 49.

- Selim b. el Tabii, el-Kufi, el Hilali'in kitabı s, 18.

.- Ferid Vecdinin Dairet-ül Maarifı c. 3, s, 350